

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 17333/2024
14.03.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, Татјане Ђурице и Татјане Миљуш, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа Небојша Шеперац, адвокат из ..., против тужене ББ из ..., коју заступа Ђорђе Константиновић, адвокат из ..., ради дуга, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3112/23 од 04.03.2024. године, у седници одржаној дана 14.03.2025. године, донео је следећу

ПРЕСУДУ

ОДБАЦУЈЕ СЕ ревизија тужене изјављена против одлуке из става 1. пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3112/23 од 04.03.2024. године.

ДЕЛИМИЧНО СЕ ОДБИЈА као неоснована ревизија тужене и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3112/23 од 04.03.2024. године **ПОТВРЂУЈЕ** у делу става 2. којим је обавезана тужена да тужиоцу исплати износ од 65.000 евра са законском затезном каматом од 28.08.2020. године па до исплате, у динарској противвредности по најповољнијем курсу по коме банке врше продају евра у месту испуњења обавезе, док се у преосталом делу иста пресуда **УКИДА** и у том делу спис **ВРАЋА** Апелационом суду у Крагујевцу на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Јагодини П 43/22 од 24.07.2023. године, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да му исплати износ од 85.000 евра, у динарској противвредности по најповољнијем курсу по коме банке врше продају евра у месту испуњења обавезе, са припадајућом затезном каматом од дана подношења тужбе па до исплате, те је обавезан тужилац да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 1.221.546,90 динара у року од 15 дана по пријему пресуде.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3112/23 од 04.03.2024. године укинута је пресуда Вишег суда у Јагодини П 43/22 од 24.07.2023. године па је обавезана тужена да тужиоцу исплати износ од 85.000 евра са затезном каматом од 28.08.2020. године па до исплате, у динарској противвредности по најповољнијем курсу по коме банке

врше продају евра у месту испуњења обавезе као и да му накнади трошкове парничног поступка у износу од 1.647.200,00 динара, све у року од 15 дана од дана пријема пресуде.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено, преко пуномоћника адвоката, уложила ревизију због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права. Наводима ревизије указује и на битне повреде поступка. Предлаже да се одлука преиначи и жалба тужиоца одбије.

Према одредби члана 410. став 2. тачка 5. ЗПП, ревизија је недозвољена ако је изјављена против пресуде против које по закону не може да се поднесе (члан 403. став 1. и 3), осим из члана 404. овог Закона. Према одредби из члана 420. став 1. истог прописа, странке могу да изјаве ревизију против решења другостепеног суда којим је поступак правноснажно окончан.

Како је одлуком из става 1. пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3112/23 од 04.03.2024. године укинута пресуда Вишег суда у Јагодини П 43/22 од 24.07.2023. године, како је та одлука по својој правној природи решење али не представља решење из одредбе члана 420. став 1. истог прописа којим је поступак правноснажно окончан, то против истог ревизија није дозвољена у смислу претходно цитиране одредбе члана 410. став 2. тачка 5. ЗПП. Стога је Врховни суд применом одредбе члана 413. истог прописа одлучио као у ставу првом.

Испитујући у преосталом делу побијану пресуду у границама одређеним одредбом члана 408. Закона о парничном поступку, Врховни суд је нашао да је ревизија тужене делимично основана.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена апсолутно битна повреда из одредбе члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Наводи ревизије којима се указује на апсолутну битну повреду из одредбе члана 374. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку нису дозвољени. Разлози због којих ревизија може да се изјави су рестриктивни и прописани одредбом члана 407. истог прописа.

По одржаној расправи другостепени суд је утврдио да је тужилац отац тужене, да се преко тридесетдве године, као предузетник, бави продајом погребне опреме и вршењем осталих погребних услуга с тим да је тужена до 2017. године била запослена у предузетничкој радњи тужиоца. Од јануара 2017. године па до развода брака тужиоца и мајке тужене јула 2020. године, наведена предузетничка радња водила се на њено име а тужилац је пословодио истом. У току 2019. године странке су се договориле да приступе изградњи и отварању дома за стара лица с обзиром да се тужена није проналазила у постојећем послу а кћи јој је студирала дефектологију. Подухват је, према њиховој процени, требало да кошта око 400.000 евра, а да свака обезбеди половину средстава. Према постигнутом договору тужена је требало да организује послове око изградње дома и да након отварања као директор води послове, а да тужиоцу од прихода који се оствари

врати уложен износ. Рокови за реализацију договора нису прецизно утврђени а своја имовинска права требало је да разграниче након привођења објекта намени. Тужилац је ради реализације договора ступио у контакт са ВВ као једним од сувласника непокретности у ... (земљиште и објекат), те је за њен и сувласнички удео њене мајке уговорена цена од 30.000 евра. Након што је тужилац исплатио ВВ и њеној мајци износ од 30.000 евра закључен је, дана 14.02.2019. године, код јавног бележника, уговор о продаји њихових сувласничких удела на предметним непокретностима туженој ББ а доцније, 01.04.2019. године, закључен је уговор о продаји преосталог сувласничког удела у власништву трећих лица (рођака ВВ), такође ББ. Купопродајну цену и овог другог сувласничког удела обезбедио је тужилац позајмицом од свог пријатеља, новац је предат у канцеларији пуномоћника продаваца који је након бројања туженој вратио 5.000 евра, будући да му је уместо 30.000 евра, колико је уговорено, предато 35.000,00 еур. Враћени вишак новчаних средстава од 5.000 евра остао је код тужене. Новац узет на зајам тужилац је вратио зајмодавцу. Другостепени суд утврђује и да је 10.04.2019. године, дакле непосредно након закључења другог уговора о куповини, тужилац поново, сада од другог пријатеља, позајмио износ од 20.000 еур на име наменског зајма у сврху обезбеђења законских услова и обављања припремних радова око изградње дома, који износ је такође дао туженој, да је тужена у јулу 2019. године ангажовала Архитектонски биро који је израдио урбанистички пројекат и идејно решење за адаптацију и доградњу постојеће куће за потребе старачког дома за коју услугу је платила износ од 1.500 евра, да је обавила и радове око рашчишћавања плаца које је платила 3.500 евра, затим да су странке основале удружење „Свети Илија“ али да су се односи између парничних странака пореметили средином 2020. године када је тужилац одлучио да се разведе од мајке тужене. Након тога је тужена закључала непокретност и забранила тужиоцу приступ.

Полазећи од Параграфа 723 и 726. Српског грађанског законика који се примењује на основу Закона о неважности правних прописа донетих пре 06.04.1941. године и за време непријатељске окупације, другостепени суд закључује да су странке намериле закључење уговора о ортаклуку ради изградње објекта у ком би отворили дом за стара лица, да су постигли начелни договор око начина финансирања, да је тужена требало да предузме радње у циљу реализације договора али и да води будуће послове дома и из оствареног профита исплаћује тужиоца до висине његовог финансијског улагања, с тим да ће се пре почетка пословања, односно након изградње, разграничити њихова улагања. Даље, налазећи да је тужена одустала без оправданих разлога, да је тужилац дао 65.000 евра за куповину непокретности од чега је 60.000 евра плаћена купопродајна цена, а износ од 5.000 евра је тужена задржала, те да основ није остварен, закључује да је тужена дужна да, у смислу одредбе члана 210. став 2. Закона о облигационим односима, врати корист коју је стекла. Образлаже да од преосталих 20.000 евра износ од 15.000 евра није оправдан и да је прешао у имовину по основу који се није остварио па је тужена у обавези, у смислу исте одредбе члана 210. став 2. ЗОО дужна да исти врати тужиоцу. Најзад, у погледу износа од 5.000 евра који је тужена уложила у послове ради реализације договора, другостепени суд налази да је за исти умањена имовина тужиоца, односно да је за њега настала штета у смислу члана 155. ЗОО јер је тужена без оправданих разлога одустала од посла, те да је у обавези да исти износ врати на темељу одредбе члана 30. став 3. ЗОО.

Наводима ревизије оспорава се оваква одлука. Оспорава се утврђено чињенично стање и, преваходно, оцена исказа сведока и странака, уз указивање у ком делу су они нејасни или контрадикторни. Указује се да суд није утврдио да ли је уговор о ортаклуку и када раскинут. Побија се правилност примене материјалног права.

Врховни суд указује да је оцена доказа завршна фаза у поступку доказивања којом се вреднују резултати тог поступка а окончава се закључком суда о томе да ли је чињеница која је била предмет доказивања утврђена или није. Сагласно темељном начелу Закона о парничном поступку из одредбе члана 8 (начело слободне оценое доказа), суд по свом уверењу одлучује, на основу савесне и брижљиве оценое сваког доказа засебно, свих доказа као целине и на основу резултата целокупног поступка, које ће чињенице да узме као доказане. Дакле, законодавац је оставио суду да резултат изведених доказа, па и исказа сведока и нејавних доказних исправа (у конкретном случају признаница), оцени ослањајући се на правила животног и логичног искуства. С тим у вези не постоје законом прописана правила по којима ће се одређена чињеница узети као утврђена, нити је број употребљених доказних средстава одлучујући. Отуда, суд оценом сваког доказа посебно и целине, посебно ценећи резултат целокупног поступка, формира закључак да ли ће одређену чињеницу узети као доказану. Суд је у обавези да за оцену доказа разлоге изнесе у одлуци.

У конкретном случају, када је у питању део захтева од 65.000 евра у динарској противвредности, другостепени суд, који је спровео расправу, дао је јасне и животно логичне закључке о утврђеним чињеницама. О овој утврђеној чињеници закључује на основу резултата целокупне расправе, дакле упоређујући исказе свих саслушаних лица и писане доказе. Делови исказа појединих сведока, нпр. ГГ на чији исказ се такође указује у ревизији, не цене се искључиво језичким значењем само тог дела исказа, већ у духу исказа као целине и у контексту свих осталих доказа. За решење овог спора није релевантно да ли је одређени износ новца тужилац туженој дао непосредно (из руку тужиоца у руке туженој) или је дат (прослеђен) преко ГГ, већ чија су средства ангажована односно да ли је новац који је приликом исплате купопродајне цене дат продавцима, био новац тужиоца или новац тужене. Та релевантна чињеница је утврђена правилно. Другим речима, у ревизији се неосновано инсистира на оцени појединих делова исказа сведока, а не исказа у целини и резултату целокупне расправе.

Наводи ревизије да је адвокат објаснио да вишак од 5.000 евра који се појавио, представља капару коју је дала тужена, не одговара записнику о исказу наведеног сведока који је навео да „мисли да је вишак био у висини капаре“ што указује де се овај део исказа односи на висину вишка, а не сазнање о томе чија су средства уложена, при чему је у свом исказу јасно навео да му није познато од чијег новца је тужена куповала непокретност. Такође се не може прихватити навод ревизије да је суд погрешно утврдио да је ВВ плаћен износ од 30.000 евра иако у уговорима стоји износ од 10.000 и 5.000 евра, код чињенице да је сведок рекла да је новац однела у банку а да се у списима налази доказ – извод са рачуна код „NLB banke“ а.д. из Београда којим констатована уплата на рачун њене мајке ДД у износу од 30.000 еур и то пар дана по закључењу уговора. Дакле, чињенично утврђење у складу је и са писаним доказом.

Закључак је да је правилно суд утврдио да је тужилац туженој, а у циљу реализације заједничког предузетничког подухвата, дао износ од 65.000 евра, да је од тог износа тужена купила непокретности у ..., као и да је задржала износ од 5.000 евра. Правилно је другостепени суд применио и одредбе о ортаклуку из Српског грађанског законика који се примењују као правно правило, а на основу одредбе члана 4. Закона о неважности правних прописа донетих пре 06.04.1941. године и у току непријатељске окупације. Према параграфу 723. уговор о ортаклуку настаје када се два или више лица споразумеју да уложе свој рад или и ствари своје ради постизања користи коју ће међу собом поделити. Параграфом 727 прописано је да оно што је уложено у ортачки посао, сачињава главницу ортаклука и припада свима заједнички. Што би ортак изнад тога још имао, оно не припада овамо, него је његово сопствено одељно добро. Параграфом 739. предвиђено је да при деоби користи ортачке, најпре ће се одбити уложени улози, после трошкови и претрпљене штете, па шта претече оно ће бити добитак. Главно припада свакоме своје, а добитак ће се делити по мери улога. Труд и радња узима се у рачун само оног ортака који само труд уместо улога даје или је уз улог особиту радњу обећао. Најзад, према параграфу 757. када не би опредељено било време докле уговор ортачки да траје, нити би се из природе посла определити дало, онда сваки ортак може иступити када хоће, само је дужан за времена јавити да не би у невреме било и да нема ту какве преваре.

Опште је правило да је уговор закључен када су уговорне стране постигле сагласности о битним састојцима уговора у смислу одредбе члана 26. ЗОО. Да би настао уговор о ортаклуку неопходно је да се уговарачи споразумеју о његовим битним елементима - имовини ортака, ортакким уделима, циљу који желе постићи и трајању уговора о ортаклуку. Када одређени уговор није формални онда се, у недостатку писане форме, његово постојање и његови битни елементи доказују другим доказним средствима. Управо се о томе ради - да је другостепени суд оценом доказа, на начин како је напред образложено, закључио да се ради о уговору о ортаклуку. Другостепени суд је закључио, у бити, да су странке имале намеру да закључе уговор о ортаклуку, да је у циљу реализације те намере предузет низ правних и фактичких радњи, да намера није остварена без основаног разлога, да је последица тога да је новцем тужиоца купљена непокретност али да је регистрована на тужену, на који начин се она неосновано обогатила, обзиром да је отпао основ за ангажман.

Врховни суд са друге стране, из чињеница које је утврдио другостепени суд, закључује да се не ради само о намери за закључење уговора о ортаклуку, већ да је такав уговор као неформални и закључен, да је обавеза сваког ортака, тужиоца и тужене била да уложе једнак новчани износ процењен на око 200.000 евра, да је активности око набавке непокретности и њеног привођења намени те прибављање свих неопходних дозвола требало да обави тужена, да се након почетка рада тужиоцу исплати приход до висине његовог улога, што би био и период трајања уговора о ортаклуку након чега би посао обављала само тужена. Не могу се прихватити као основани наводи ревизије да је у складу са параграфом 723. Српског грађанског законика битан елемент уговора о ортаклуку намера да се корист која се добије дели што је у конкретном случају изостало. Управо супротно, постоје сви битни елементи и то: имовина која су улаже а одређена у висини од по 200.000 евра с тим што је тужена требало да уложи и рад пре и након отварања дома, трајање уговора о ортаклуку које је дефинисано до повраћаја улога тужиоцу из прихода,

као и циљ који ортаци желе постићи – отварање дома у коме би радиле тужена и њена кћи, унука утжиоца.

Циљ односно корист која се остварује не мора бити искључиво новчана како то погрешно сматра тужена. Стим у вези Врховни суд указује и то да се одредбе Српског грађанског законика примењују као правило, а да се намера и воља уговорних страна цени применом одредбе члана 99. Закона о облигационим односима. Из утврђеног чињеничног стања произилази да је намера тужиоца била да на овај начин пословно и финансијски збрине своју ћерку и унуку која је студирала дефектологију, а да би у послу учествовао само док не поврати уложени износ, што је ништа друго него ограничено трајање уговора о ортаклуку у смислу параграфа 757. Српског грађанског законика. Не може се сматрати, како се то у ревизији погрешно наводи, да се ради о зајму. Зајам би подразумевао враћање позајмљених средстава без обзира на успех пројеката што не произилази као намера странака. Очигледно је да су странке намераваале да заједнички уђу у пословни подухват, што би значило и да заједнички сnose ризик. На наведени закључак не утиче то што нису предвиделе могући несупех.

Надаље, не може се прихватити ни као основан навод ревизије да је нејасно када је уговор раскинут. Уговор се може раскинути простом изјавом воље а и конклюдентно, формални уговори могу се раскинути и неформалним споразумом како је прописано у одредби члана 68. Закона о облигационим односима. Подношењем тужбе у овој правној ствари, тужилац је јасно ставио до знања своју вољу за престанком оваквог пословног односа. Притом, из утврђеног чињеничног стања образложеног на страни 5, у ставу првом побијане одлуке, произилази да је тужена неоправдано одустала од даље реализације и да је закључавањем непокретности забранила тужиоцу приступ.

С тим у вези, правилно је применио другостепени суд одредбу члана 210. Закона о облигационим односима када је обавезао тужену да тужиоцу врати износ од 65.000 евра. Из свега наведеног произилази да је у том делу ревизија неоснована, па је Врховни суд применом одредбе члана 414. Закона о парничном поступку одлучио као у ставу првом.

Међутим, у преосталом делу основано се ревизијом указује на непотпуно утврђено чињенично стање, а који ревизијски разлог је дозвољен у конкретном случају применом одредбе члана 403. став 2. тачка 3, а у вези члана 407. став 2. Закона о парничном поступку. Наиме, другостепени суд наводи да је тужилац туженој дао и износ од 20.000 евра. У образложењу одлуке констатује да је на инсистирање ГГ тужилац од заједничког пријатеља позајмио износ од 20.000,00 динара о чему је сачињена признаница, да је износ дат на име „наменског зајма за сређивање папирологије и припремних радова око изградње дома у селу ...“, да је рок враћања био 30.06., те да је наведени износ враћен, али не даје прецизне разлоге о томе из којих доказа је утврдио да је овај износ предат туженој што мора утврдити са сигурношћу. Наиме, другостепени суд указује да наведено произилази из исказа сведока ГГ, а потврђено је исказима ЂЂ и ЕЕ, а посредно исказима других сведока. Међутим, сведок ГГ јесте изјавила да је износ од 20.000 евра дала ББ – туженој, а остали сведоци о томе нису имали сазнања, при чему је сведок ЖЖ изјавила да је чула да је тај износ дат, док је сведок ЗЗ који је према чињеничном утврђењу тај износ новца позајмио тужиоцу, изјавио да му је тужилац рекао да је "део" позајмљених износа од

20.000 евра дат туженој. Овоме треба додати да је тужилац изјавио да је он дао износ од 20.000 евра у присуству супруге, док је његова супруга, саслушана у својству сведока, инсистирала да је она тај износ дала. Стога је остало неутврђено да ли је износ од 20.000 евра заиста предат туженој, ко је и евентуално у чијем присуству предао, као и да ли је предат целокупан износ или само део како је посредно тврдио зајмодавац.

Имајући у виду наведено, односно да је у погледу наведене релеватне чињенице, чињенично стање непотпуно утврђено, то је одлука морала бити укинута, па је Врховни суд применом одредбе члана 416. став 3. одлучио као у ставу другом.

У поновном поступку, другостепени суд ће утврдити да ли је и који износ преко износа од 65.000 евра дат туженој, имајући у виду да се наведена чињеница у смислу одредби члана 231. став 1. Закона о парничном поступку мора утврдити до степена сигурности, па ће за исту дати јасне и потпуне разлоге.

Како је укинута одлука о главној ствари, то је морала бити укинута одлука о трошковима поступка како би се о њима одлучило коначном одлуком.

Председник већа – судија
Татјана Матковић Стефановић, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић